

Zbigniew Lenart¹

Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Kulturotwórcza rola samorządu terytorialnego”, Kolbuszowa, 18–19 maja 2017 r.

Wiosną 2017 r. w Kolbuszowej (woj. podkarpackie) po raz drugi spotkali się przedstawiciele środowisk naukowych i samorządowych, aby dyskutować o kulturotwórczej roli samorządów terytorialnych w Polsce w aspekcie historycznym i współczesnym. Pierwsze spotkanie w mieście nad Nilem odbyło się 18–19 maja 2015 r. pod hasłem „Kultura i samorządność lokalna”. Jego pokłosiem stała się monografia pod tym samym tytułem wydana przez Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego (Kryński, Lenart 2017).

Tegoroczna konferencja „Samorząd terytorialny i jego kulturotwórcza rola. Historia – współczesność – perspektywy” została zorganizowana przez Instytut Historii Uniwersytetu Rzeszowskiego (Zakład Kulturoznawstwa), Instytut Historii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (Zakład Myśli i Kultury Politycznej), Miejską i Powiatową Bibliotekę Publiczną w Kolbuszowej, Regionalne Towarzystwo Kultury im. J.M. Gosłara w Kolbuszowej i Muzeum Kultury Ludowej w Kolbuszowej. Patronatem honorowym objęli konferencję JM Rektor UAM prof. dr hab. Andrzej Lesicki i JM Rektor UR prof. dr hab. Sylwester Czopek. Radzie naukowej konferencji współprzewodniczyli prof. dr hab. Włodzimierz Bonusiak (UR) oraz prof. dr hab. Waldemar Łazuga (UAM). Do rady weszli: prof. dr hab. Władysława Szulakiewicz, prof. dr hab. Waldemar Furmanek, prof. dr hab. Kazimierz Szmyd, dr hab. prof. UR Edyta Czop, dr hab. prof. UAM Violetta Julkowska, dr hab. prof. UR Jolanta Lenart, dr hab. prof. UAM

¹ Dr Zbigniew Lenart, adiunkt w Zakładzie Kulturoznawstwa Instytutu Historii Uniwersyteu Rzeszowskiego, al. T. Rejtana 16C, 35-959 Rzeszów, e-mail: zbigniewlenart1@gmail.com

Dorota Skotarczak, dr hab. Danuta Konieczka-Śliwińska, dr hab. prof. UR Andrzej Bonusiak, dr hab. prof. UR Paweł Grata, dr hab. prof. UR Stanisław Kryński, dr hab. prof. UR Witold Nowak, dr hab. prof. UAM Damian Szymczak, dr Jarosław Kinal, dr Klaudiusz Święcicki, dr Mariusz Menz i dr Zbigniew Lenart. Dr M. Menz i dr Z. Lenart współprzewodniczyli komitetowi organizacyjnemu konferencji, w skład którego weszli także mgr Andrzej D. Jagodziński (dyrektor Miejskiej i Powiatowej Biblioteki Publicznej), mgr Jacek Bardan (dyrektor Muzeum Kultury Ludowej), mgr Łukasz Szymański (MiPBP) i mgr Stanisław Stec (przedstawiciel starostwa powiatowego).

Celem konferencji było przyjrzenie się funkcjonowaniu samorządów lokalnych i regionalnych w Polsce zarówno w perspektywie historycznej, jak i współczesnej. Ze szczególną uwagą odniesiono się do problemu kulturotwórczej roli samorządów terytorialnych w zmienionej po roku 1989 sytuacji ustrojowej: ich nowych zadań, możliwości oraz aspiracji w zakresie animacji kultury. Tak ukierunkowana dyskusja z jednej strony pozwoliła zapoznać się z kulturą ofertą poszczególnych samorządów terytorialnych, z drugiej zaś dała szansę na pogłębienie rozumienia roli, jaką wspólnoty terytorialne odgrywają w tworzeniu dziedzictwa narodowego i europejskiego. Dzięki wystąpieniom odnoszącym się do przeszłości historycznej poszczególnych regionów i wspólnot lokalnych można było także lepiej zrozumieć kulturowe różnice wynikające np. z dziedzictwa pozaborowego czy powojennych migracji.

Dwa bloki obrad plenarnych oraz obrady w sekcjach koncentrowały się wokół trzech zakresów tematycznych. Pierwszy dotyczył regionów i wspólnot lokalnych w przeszłości (ciągłość i zmiana kulturowa w funkcjonowaniu wspólnot lokalnych i regionalnych; dziedzictwo granic zaborczych; wspólnoty lokalne i regionalne na tzw. pograniczu południowo-wschodnim i ziemiach odzyskanych, wspólnoty lokalne i regionalne w II RP i w PRL; kulturotwórcza rola szkół i edukacji pozaszkolnej). Współczesne wspólnoty lokalne i regionalne stanowiły drugi obszar tematyczny konferencji. Wskazywano w nim między innymi na zadania samorządów terytorialnych w dziedzinie animacji kulturowej, kulturotwórczą rolę elit lokalnych, wielokulturowość wspólnot lokalnych, znaczenie prasy lokalnej i regionalnej, subkultury lokalne i regionalne, życie teatralne i muzyczne małych środowisk lokalnych, sport i kulturę kibicowską, turystykę kulturową czy np. kulturę polityczną wspólnot lokalnych i regionalnych. Trzeci blok tematyczny poświęcony był rozwojowi wspólnot lokalnych i regionalnych w przyszłości, m.in. różnym planom wykorzystania potencjału kulturowego samorządów terytorialnych i organizacji obywatelskich oraz perspektywom rozwoju wspólnot lokalnych i regionalnych.

Nie zabrakło również miejsca na wystąpienia i dyskusje poświęcone szczególnie ważnym obecnie kwestiom, takim jak marketing oraz promocja kultury i wspólnot lokalnych.

Wśród wielu interesujących wystąpień szczególnie należy wymienić: *Między rządem a samorządem. Między władzą a obywatelem* prof. dra hab. Waldemara Łazugi, *Samorząd miejski w zaborze rosyjskim na przykładzie Kalisza* prof. dra hab. Włodzimierza Bonusiaka, *Rzeszów i Lublin – dwie kultury lokalnego współzrządzenia* dr hab. prof. UR Agnieszki Pawłowskiej, *Samorząd miejski w okresie autonomii galicyjskiej i II RP* dr hab. prof. UR Sabiny Rejman, *Samorząd miejski pod Hohenzollernami. Problem funkcjonowania samorządu miejskiego w Prowincji Poznańskiej na przykładzie Gniezna* dra hab. prof. UAM Damiana Szymczaka, *Samorząd żydowski w małych gminach żydowskich II Rzeczypospolitej – na przykładzie Czudca, Dubiecka i Dynowa* dra hab. prof., UR Wacława Wierzbieńca, *Razem czy osobno? Relacje polsko-żydowskie w Wielopolu Skrzyńskim – od powstania gminy żydowskiej do Holocaustu* dra Klaudiusza Święcickiego, *Przykłady samoorganizacji lokalnych wspólnot z terenu obecnej gminy Boguchwała w latach 1860–1945 w świetle wybranych materiałów archiwalnych* mgr inż. Anny Owczarskiej-Ożóg, *Życie i działalność Wojciecha Biechońskiego podczas jego pobytu w Gorlicach w latach 1867–1902* mgr Patrycji Puchajdy, *Rola Rady Szkolnej Miejscowej w działaniu Szkoły Powszechnej w Głogowie Małopolskim* mgra Roberta Borkowskiego, *Rola stowarzyszeń regionalnych w podtrzymywaniu dziedzictwa oraz tradycji historycznych i kulturalnych na przykładzie regionu podkarpackiego* dr hab. prof. UR Edyty Czop i dr hab. prof. UR Elżbiety Rączy, *Regionalne zróżnicowanie wydatków na kulturę* dr Jolanty Zawory, *Kulturalno-edukacyjna działalność samorządów lokalnych po 1999 roku* dr Grażyny Stojak, *Oddziaływanie festiwali na miasta i miast na festiwale* mgra Michała Mękarskiego, *Polityka kulturalna samorządów terytorialnych w kontekście lokowania instytucji kultury w polskich miastach* mgra Piotra Firycha, *Działalność zawodowych teatrów lalkowych w Polsce w zakresie promocji literatury dla dzieci* dra hab. prof. UR Adriana Uliasa, *Bohaterowie lokalni na łamach Cyfrowej Dziecięcej Encyklopedii Wielopolan* dr Anny Piesiak, *Oddział Edukacji Kulturalnej i Regionalnej – wyzwaniem dla Miejskiej i Powiatowej Biblioteki Publicznej w Kolbuszowej* mgr Andrzeja D. Jagodzińskiego.

Należy również wymienić dwa syntetyzujące wystąpienia z kontekstem filozoficzno-socjologiczno-psychologicznym – dra hab. prof. UR Witolda Nowaka (*Pamięć społeczna i muzealizacja*) oraz dra Zbigniewa Lenarta (*Formy upowszechniania kultury w województwie lubelskim i podkarpackim w latach 1990–2015*).

W czasie konferencji w dyskusjach, rozmowach kulturalowych, a zwłaszcza w panelu podsumowujących obrady oraz na posiedzeniu rady naukowej zwrócono uwagę na wiele aspektów pracy współczesnych samorządów terytorialnych, w tym na ich działalność w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego, edukacji kulturalnej, animacji i promocji kultury. Spostrzeżenia i uwagi uczestników debat dało się sformułować w postaci wniosków kierowanych do osób i instytucji odpowiedzialnych za polski krajobraz kulturowy. Podkreślono między innymi, uwzględniając ostatnie dwudziestosiedmioletnie doświadczenia, potrzebę dalszej reformy samorządów terytorialnych, większe niż dotychczas wykorzystanie instytucji kultury i organizacji pracujących na rzecz kultury w edukacji, upomina się o realizację systemową edukacji kulturalnej (dotychczas realizowana incydentalnie i nieco przypadkowo), podjęcie starań – zwłaszcza przez środowiska akademickie – mających na celu wypracowanie nowych form propozycji kulturalnych adekwatnych do współczesnych i przyszłych zmian cywilizacyjnych. Bardzo mocno akcentowano potrzebę większej innowacyjności i kreatywności w działalności kulturalnej. Istotnym elementem w jakości oferty kulturalnej, życia kulturalnego wspólnot samorządowych i w ogóle stosunku do kultury – stwierdzono – są walory osobowe liderów samorządowych i radnych. One niemal w pierwszej kolejności, oprócz subwencji i dotacji, decydują o stosunku władz samorządowych do zadań z zakresu kultury, oświaty i jakości ich realizacji. Stąd też – zauważono – bardzo ważne w ustawach są przepisy o obligatoryjnym charakterze niektórych zadań z obszaru kultury i edukacji². Regułą niemal wszystkich takich spotkań poświęconych kulturze są wystąpienia dotyczące systematycznego i znaczącego wzrostu wydatków na kulturę. Tak było i tym razem.

Pomimo wielu krytycznych uwag dotyczących relacji samorząd – kultura podkreślono w trakcie obrad bardzo dużą rolę samorządów terytorialnych w poprawie jakości życia wspólnot lokalnych i regionalnych w reformującej się polskiej rzeczywistości, także w obszarze kultury.

Na zakończenie konferencji podziękowano za pomoc w jej organizacji i patronat staroście kolbuszowskiemu – mgr. Józefowi Kardysiowi i burmistrzowi Kolbuszowej – mgr. inż. Janowi Zubie oraz dyrektorom kolbuszowskich instytucji kultury i ich współpracownikom.

Starosta kolbuszowski i burmistrz Kolbuszowej, wyrażając zadowolenie z obecności w Kolbuszowej przedstawicieli środowisk academic-

² Dotyczy zwłaszcza ustaw o samorządach terytorialnych, oświacie, kulturze i finansach publicznych.

kich dyskutujących o relacjach samorząd terytorialny – kultura, zaprosili uczestników konferencji na kolejne, trzecie już, spotkanie w mieście nad Nilem w roku 2019.

Literatura

Kryński S., Lenart Z. (red.), 2017, *Kultura i samorządność lokalna. Historia – współczesność – perspektywy*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów.